

ҲИСОБОТ САНАСИДАН КЕЙИН ЮЗ БЕРГАН ҲОДИСАЛАРНИНГ АУДИТНИ МЕТОДОЛОГИК МАСАЛАЛАРИ

СамИСИ ассистенти М.Ҳ.Хусанов
СамИСИ магистранти Ғ.Ш.Мусаев

Аннотация: Мақолада ҳисобот санасидан кейин юз берган ҳодисалар аудитни ўтказишнинг бугунги долзарб масалалардан бири эканлиги ва аудитни ўтказиш тартиблари баён қилинган.

Калим сўзлар: аудит, ҳисобот даври, ҳисобот санаси, аудит хулосаси.

Аннотация: В статье рассказывается о событиях, произошедших после отчетной даты, о том, что аудит является одним из самых актуальных вопросов на сегодняшний день, и о порядке проведения аудита.

Ключевые слова: аудит, отчетный период, отчетная дата, аудиторское заключение.

Abstract: The article describes the events that took place after the reporting date, the fact that the audit is one of the most pressing issues today, and the procedure for conducting the audit.

Keywords: audit, reporting period, reporting date, audit report.

Бизнес ва алоқаларнинг жаҳон мамлакатлари бўйлаб байналмилаллашуви бухгалтерия ҳисоби ва аудит тизимининг ҳам халқаро кўринишга эга бўлишига олиб келди. Шундай бир шароитда трансмиллий корпоратсиялар ва уларнинг жаҳоннинг бошқа мамлакатларидаги бўлинмалари ўртасида ҳисоб ва аудит тизимини юритишда янги тартиб ишлаб чиқишини тақозо қилди. Турли мамлакатларда аудиторлик фаолиятига турлича ёндошилишига қарамасдан, жаҳон хўжалиги ва молия бозорларининг байналмилаллашуви кучайиб бораётганлигини акс эттирувчи унификацияланган қоидаларни ишлаб чиқиш зарур.

Маълумки, халқаро аудит стандартлари жаҳон мамлакатларида турлича қўлланилади. Бунга асосий сабаб, ушбу мамлакатларда бухгалтерия ҳисоби ва аудитнинг турлича моделлари амал қилишидадир.

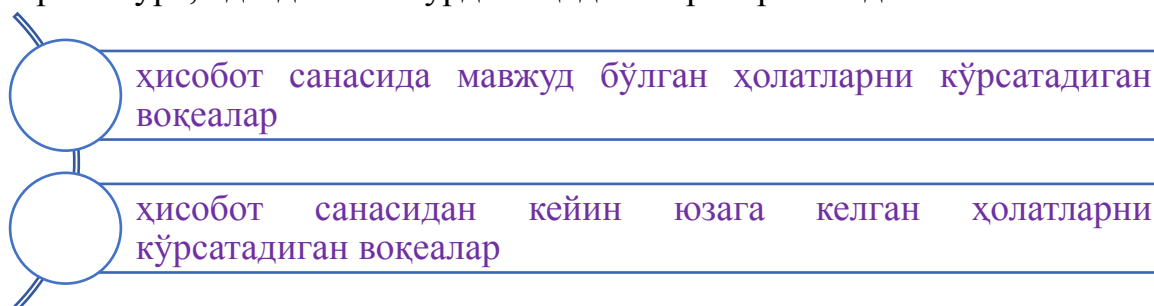
Жаҳон мамлакатларда бухгалтерия ҳисоби ва аудит тизимининг турлича ритилиши ҳисоб ва аудит соҳасида стандартларни мувофиқлаштириш ва татбиқ этишни тақозо этди. Хусусан, бу тадбир билан IAPS шуғулланади. IFAC хузуридаги Халқаро аудиторлик амалиёти қўмитаси (IAPS) аудиторлик фаолияти кам тараққий этган давлатларда ушбу касбнинг мавқеини кўтариш мақсадида халқаро аудиторлик стандартларини қўллашни мувофиқлаштириб туради.

Аудиторлик стандартларига риоя қилиш аудит сифати даражасини ва аудит натижаларининг ишончлилигини таъминлайди. Аудиторлик стандартлари суда аудиторларнинг ҳаққоний ишлаганлигининг асоси бўлиб хизмат қилади. Агар аудитор стандартдан чекиниш қилган бўлса, бунинг сабабини кўрсатиши лозим. Бутунжаҳон мамлакатлари ўртасида бўладиган савдо-иқтисодий ва бошқа кўринишдаги алоқалар улар ўртасида бўладиган ҳисоб-китобларни унификатсиялашни тақозо этмоқда. Бунинг учун, миллий ҳисоб ва аудит тизимларини яхлит шаклга келтириш талаб қилинади.

Жаҳон мамлакатлари ўртасида миллий ҳисоб ва аудит тизимларини яхлит ҳолга келтириш учун ягона қоидаларни ишлаб чиқиш лозим эди. Бу қоидалар аудиторлик амалиётида аудитнинг халқаро стандартлари мақомини олди.

Аудитнинг 560-сонли “Ҳисобот санасидан кейинги ҳодисалар” халқаро стандарти (АХС) молиявий ҳисоботлар аудитида баланс санасидан кейинги воқеаларга нисбатан аудиторнинг мажбуриятларини белгилайди.

Бухгалтерия ҳисоботи ҳисобот санасидан кейин содир бўлган баъзи ҳодисаларга таъсир қилиши мумкин. Кўпгина молиявий ҳисобот тузилмалари бундай ҳодисалар билан шуғулланади. Ушбу молиявий ҳисобот асосларига кўра, одатда икки турдаги ҳодисалар ажратилади:

1-расм. Ҳодисаларнинг турлари.

Стандартга асосан аудиторнинг мақсади қуйидагилар:

Ҳисобот санаси ва аудиторлик ҳисоботи санаси ўртасида рўй берган ва молиявий ҳисоботга тузатишлар киритиш ёки ошкор қилишни талаб қиладиган воқеалар тегишли молиявий ҳисобот тизимида мувофиқ ушбу молиявий ҳисоботларда ҳисобга олинганлиги тўғрисида етарли даражада тегишли аудиторлик далилларини олиш;

Аудиторлик хулосаси чиқарилган санадан кейин аудиторга маълум бўлган ва агар улар аудиторга ушбу ҳисобот санасида маълум бўлса, аудиторлик хулосасини ўзгартиришга сабаб бўлиши мумкин бўлган фактларга жавобан тегишли чоралар қўриш.

Халқаро аудит стандартлари мақсадлари учун қуйидаги атамалар қуйида келтирилган маънога ега.

✚ ҳисобот санаси - молиявий ҳисоботда акс еттирилган охириги даврнинг тугаш санаси;

✚ молиявий ҳисоботни чиқариш учун рухсат берилган сана молиявий ҳисоботнинг бир қисми бўлган барча ҳисоботлар, шу жумладан тегишли изоҳлар тузилган ва зарур ваколатга ега бўлган шахслар ушбу ҳисоботлар учун жавобгарликни ўз зиммаларига олганликларини тасдиқлаган сана ҳисобланади. молиявий ҳисоботлар;

✚ аудиторлик хулосаси санаси - 700-сонли АХС га мувофиқ аудитор молиявий ҳисоботлар бўйича ўз ҳисоботини тузиш санаси;

✚ молиявий ҳисоботни чиқариш санаси - учинчи шахслар аудиторлик хулосаси ва аудит қилинган молиявий ҳисобот билан танишиш имкониятига ега бўлган сана;

Аудитор ҳисобот санаси ва аудиторлик ҳисоботи санаси ўртасида содир бўлган ва молиявий ҳисоботда тузатиш ёки ошкор қилишни талаб қиладиган барча ҳодисаларни аниқлашни қўллаб-қувватлаш учун етарли даражада тегишли аудиторлик далилларини олиш учун мўлжалланган аудиторлик процедураларини бажариши керак. Бу аудиторнинг илгари ўтказилган аудит процедуралари натижасида асосли хулосалар олинган масалаларга нисбатан қўшимча аудиторлик процедураларини бажариши кераклигини англамайди.

Ҳисобот давридан кейинги ҳодисалар - ҳисобот даври тугаган сана билан молиявий ҳисоботларни эълон қилиш учун тасдиқлаш санаси ўртасидаги ораликда юзага келган, ижобий ва салбий, ҳодисалардир. Ҳисобот давридан кейинги ҳодисалар тузатишлар киритилишини талаб этадиган ҳодисалар ва тузатишлар киритилишини талаб этмайдиган ҳодисаларга бўлинади;

Ҳисобот санасидан кейин юз берган ҳодисалар аудитининг мақсади мазкур корхонада амалга оширилган барча ҳисоб китоблар республикамизда амалда бўлган меъёрий ҳужжатлар, солиқ кодекси ва бошқа солиқ қонунчилигига мослигини, уларнинг молиявий ҳисоботларда тўғри акс эттирилганлигини текшириш йўли билан баҳолаш ва ҳолисона хулосалар беришдир;

Аудиторлик текширувини ўтказишда ахборот манбаси муҳим омиллардан бири бўлиб ҳисобланади. *Шу боисдан ҳам биз томонимиздан ҳисобот санасидан кейин юз берган ҳодисалар аудитининг ахборот манбалари очиб беирлди.*

Фойдаланилган адабиётлар

1. O'Ktamovich, P. L. X., & Boxodirovich, E. F. (2022). RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA BUXGALTERIYA HISOBNI O'RNI. *Journal of marketing, business and management*, 1(2), 120-124.
2. Po'Latov Xudoyberdi, O. K. (2022). BUXGALTERIYA HISOBIGA RAQAMLI TECHNOLOGIYALARNI JORIY ETISH YO'LLARI. *Journal of marketing, business and management*, 1(1), 37-40.
3. Пўлатов, X. Ў. (2021). ACCOUNTING ACCOUNTS IN WHOLESALE ENTERPRISES. *Экономика и социум*, (4-2), 318-323.
4. Пўлатов, X. Ў. (2021). DIRECTIONS TO IMPROVE TURNOVER ACCOUNTING IN ENTERPRISES OF DIFFERENT ACTIVITIES. *Экономика и социум*, (5-2), 186-189.
5. Shirinov, U. (2017). The ways of accounting over telephone communication services in the existence of billing systems. *TRANS Asian Journal of Marketing & Management Research (TAJMMR)*, 6(2and3), 23-31.
6. Shirinov, U. (2020). ACCOUNTING IN THE DIGITAL ECONOMY: SIGNIFICANCE AND ADVANTAGES. *International Finance and Accounting*, 23.
7. Abduxalilovich, S. U., & Azamat o'g'li, B. A. (2021, March). IMPROVEMENT OF ACCOUNTING OF INCOME FROM COMMUNICATION SERVICES. In *Euro-Asia Conferences* (Vol. 3, No. 1, pp. 108-111).
8. Shirinov, U. A. (2018). TELERADIO XIZMATLARINI KO 'RSATUVCHI SUB'EKTLARDA HARAJATLAR HISOBI. *Turizm ilmiy-amaliy elektron jurnali*, 1(1), 96-100.

9. Uchkun, S., & Dilshod, N. (2022). PROCESS OF IDENTIFYING THE SIGNIFICANT ACCOUNTS IN THE REVENUE CYCLE. *Journal of marketing, business and management*, 1(1), 32-36.
10. Ширинов, У. А. (2019). Телефон хизматларидан олинадиган даромадлар ҳисобини такомиллаштириш. *Интернаука*, (2-2), 83-85.
11. Ширинов, У. А. (2019). Учет расходов в субъектах оказывающих услуги телерадио. *Интернаука*, (5-2), 19-21.
12. Худайбердиев, Н. У., Ширинов, У. А., & Алибоев, А. (2021). РЕСУРС СОЛИҚЛАРИ АУДИТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. *Интернаука*, (7-2), 94-97.
13. Ширинов, У. А. (2021). IMPROVING INCOME ACCOUNTING IN COMMUNICATION ENTERPRISES. *Мировая наука*, (7), 93-97.
14. Вахромович, У. К. (2021). Risk Assessment and Internal Control System in Audit. *Academic Journal of Digital Economics and Stability*, 7, 1-5.
15. Keldiyorqizi, U. S. (2021). The role of international audit standards on the audit of oil and gas companies in Uzbekistan. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(3), 1346-1351.